

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 408

Przestrzeń w nowych realiach gospodarczych

Redaktorzy naukowi
Stanisław Korenik
Piotr Hajduga
Małgorzata Rogowska

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2015

Redakcja wydawnicza: Elżbieta Kozuchowska
Redakcja techniczna: Barbara Łopusiewicz
Korekta: Barbara Cibis
Łamanie: Małgorzata Czupryńska
Projekt okładki: Beata Dębska

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania
znajdują się na stronach internetowych
www.pracnaukowe.ue.wroc.pl
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl
Publikacja udostępniona na licencji Creative Commons
Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne-Bez utworów zależnych 3.0 Polska
(CC BY-NC-ND 3.0 PL)

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2015

ISSN 1899-3192
e-ISSN 2392-0041

ISBN 978-83-7695-551-3

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Zamówienia na opublikowane prace należy składać na adres:
Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
ul. Komandorska 118/120, 53-345 Wrocław
tel./fax 71 36 80 602; e-mail:econbook@ue.wroc.pl
www.ksiegarnia.ue.wroc.pl

Druk i oprawa: TOTEM

Spis treści

Wstęp	9
Hanna Adamiczka, Bartosz Adamiczka: Analiza i ocena stanu obecnego oraz perspektywy rozwoju komunikacji miejskiej we Wrocławiu	11
Henryk Brandenburg, Michał Szkotnicki: Wpływ współfinansowania ze środków Unii Europejskiej na rentowność projektów publicznych	36
Patrycja Brańka: Identyfikacja procesów semiurbanizacji w strukturze przestrzennej województwa małopolskiego	50
Zofia Dolewka: Budżet partycypacyjny w teorii i w praktyce	62
Beata Zofia Filipiak: Strategia podatkowa władz samorządowych jako czynnik stymulujący rozwój lokalny.....	74
Dariusz Głuszczyk: Regionalny System Finansowania Działalności Innowacyjnej – ujęcie definicyjne i modelowe	85
Krystian Heffner: Oddziaływanie centrów handlowych na przekształcenia strefy zewnętrznej metropolii w województwie śląskim.....	95
Marian Kachniarz: Zmiana struktur czy instytucji? Poglądy na metody eliminacji dysfunkcji podziału terytorialnego	107
Piotr Krajewski, Aleksandra Jankowska: Wpływ utworzenia Parku Krajobrazowego „Dolina Bystrzycy” na zagospodarowanie przestrzenne	117
Agnieszka Krześ: Konkurencyjność Wrocławskiego Obszaru Metropolitalnego – wybrane aspekty.....	128
Marian Maciejuk: Zróżnicowanie wykorzystania funduszy unijnych w jednostkach samorządu terytorialnego w województwie dolnośląskim w latach 2007–2013.....	139
Magdalena Mayer: Handel w mieście XXI wieku. Strefy handlu w małych miastach	148
Anna Mempel-Śnieżyk: Wyzwania współczesnych miast. Wrocław jako miasto kultury, nauki i innowacji.....	159
Marek Obrębalski: Dolnośląsko-czeska współpraca transgraniczna samorządu regionalnego.....	172
Jerzy Oleszek: Współczesna postać przestrzeni wiejskiej pogranicza polsko-czeskiego regionu Góry Złote/Rychlebske Hory – próba oceny	184
Zbigniew Piepiora, Jacek Potocki: Powódzie w historii miasta Kowary (Schmiedeberg).....	195
Małgorzata Pięta-Kanurska: Istota procesu gentryfikacji ze szczególnym uwzględnieniem roli klasy kreatywnej	206

Dorota Rynio: Makroregion Polski Zachodniej – tworzenie i zarządzanie złożonym podmiotem w warunkach gospodarki globalnej	216
Przemysław Sekuła: Budżet zadaniowy jako skuteczne narzędzie zarządzania w samorządzie.....	229
Małgorzata Twardzik: Nowoczesny handel w przestrzeni miast Aglomeracji Górnośląskiej	239
Kazimiera Wilk: Wydatki budżetowe jednostek samorządu terytorialnego w Polsce w latach 2006–2012 – wybrane zagadnienia.....	250
Alicja Zakrzewska-Półtorak: Znaczenie bliskości dla występowania efektu synergii w powiązaniach funkcjonalnych jednostek przestrzennych	261

Summaries

Hanna Adamiczka, Bartosz Adamiczka: Public transport in Wrocław: analysis and assessment of the present situation with perspectives of development	11
Henryk Brandenburg, Michał Szkotnicki: The impact of co-financing from the European Union funds on the profitability of public projects	36
Patrycja Brańka: Semiurbanization processes identification in spatial structure of Malopolska.....	50
Zofia Dolewka: Participatory budgeting in theory and in practice.....	62
Beata Zofia Filipiak: Local tax strategy as a factor of stimulation of local development.....	74
Dariusz Głuszczyk: Regional System of Financing Innovation Activity – a model and a definitional approach	85
Krzysztof Heffner: The impact of shopping malls on the transformations of the metropolitan outer zone in the Śląskie Voivodeship.....	95
Marian Kachniarz: Change of structures or institutions? Views on the methods of territorial division dysfunction elimination	107
Piotr Krajewski, Aleksandra Jankowska: The impact of Bystrzyca Valley Landscape Park creation on spatial development.....	117
Agnieszka Krześ: Competitiveness of Wrocław Metropolitan Area – chosen aspects.....	128
Marian Maciejuk: Differences in the use of the European Union funds of self-government units in Lower Silesia region in the period 2007–2013 ..	139
Magdalena Mayer: 21 st century town – evolution of market area.....	148
Anna Mempel-Śnieżyk: Challenges of modern cities. Wrocław as a city of culture, science and innovation.....	159
Marek Obrębalski: Lower Silesian-Czech cross-border co-operation of regional self-government	172

Jerzy Oleszek: Contemporary form of the village space of the Poland-Czech borderland of the region of the Złote Mountains/Rychlebskie Hory – attempt of the evaluation	184
Zbigniew Piepiora, Jacek Potocki: Floods in the history of Kowary (Schmiedeberg)	195
Malgorzata Pięta-Kanurska: The gentrification process with particular emphasis on the role of the creative class.....	206
Dorota Rynio: Poland’s West Macroregion – creating and control grouping area in global economy conditions	216
Przemysław Sekuła: Performance budgeting as an effective management tool in local government	229
Malgorzata Twardzik: Modern retail trade in the cities of Upper Silesian Agglomeration	239
Kazimiera Wilk: Budgetary expenditures of local government units in Poland over the years 2006–2012 – chosen aspects	250
Alicja Zakrzewska-Półtorak: Importance of proximity for a synergy effect in functional relationships between spatial units	261

Piotr Krajewski, Aleksandra Jankowska

Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu

e-mails: piotr.krajewski@up.wroc.pl; aleksandra_jankowska91@o2.pl

WPLYW UTWORZENIA PARKU KRAJOBRAZOWEGO „DOLINA BYSTRZYCY” NA ZAGOSPODAROWANIE PRZESTRZENNE

THE IMPACT OF BYSTRZYCA VALLEY LANDSCAPE PARK CREATION ON SPATIAL DEVELOPMENT

DOI: 10.15611/pn.2015.408.09

Streszczenie: Badania dotyczyły określenia zależności pomiędzy utworzeniem Parku Krajobrazowego „Dolina Bystrzycy” a rozwojem zagospodarowania przestrzennego gmin Kąty Wrocławskie i Mietków, stanowiących jego trzon. W tym celu dokonano analizy rozwoju obszarów zabudowanych do roku 1998/2001 oraz w okresie funkcjonowania Parku w latach 1998/2001–2012. Przeanalizowano również obowiązującą politykę przestrzenną gmin pod kątem obszarów wskazanych do zainwestowania. Okresy rozwoju zabudowy zostały przedstawione na 49 schematach graficznych utworzonych na podstawie dokumentów kartograficznych i planistycznych. W oparciu o nie obliczono przybliżoną powierzchnię obszarów zabudowy w analizowanych okresach. Badania wykazały, iż większość obszarów zabudowy powstała przed utworzeniem Parku, natomiast obszary zabudowane w okresie późniejszym oraz obszary planowane do zainwestowania zostały ulokowane najczęściej poza jego granicami, choć w kilku przypadkach znaczne obszary te wyznaczono także w granicach Parku.

Słowa kluczowe: park krajobrazowy, zagospodarowanie przestrzenne, krajobraz, dolina Bystrzycy.

Summary: The main aim of research was to determine a relationship between the creation of the “Bystrzyca Valley” Landscape Park and the spatial development of municipalities Kąty Wrocławskie and Mietków. For this purpose, an analysis of the development of built-up areas to the year 1998/2001 and in the period of the park existence from 1998/2001 to 2012 was done. There were also analyzed existing spatial policies of municipalities for areas identified for investment. The periods of development of building areas were presented in 49 graphical diagrams created on the basis of cartographic and planning documents. There were also calculated the surface of building areas in analyzed periods of time. The research showed that the most areas of building were formed before the creation of the park, while the building areas in the later period and areas planned to invest were mostly located outside the park, although in a few cases, significant parts of the building were created within the park.

Keywords: landscape park, spatial development, landscape, Bystrzyca valley.

1. Wstęp

Zagospodarowanie przestrzenne jest wynikiem działań wielu podmiotów gospodarczych, poczynając od człowieka, poprzez organy władzy publicznej na różnych szczeblach i kończąc na organizacjach międzynarodowych. Każdy z podmiotów stara się przystosować przestrzeń jak najkorzystniej do realizacji swoich celów. Ma to wpływ na warunki funkcjonowania pozostałego otoczenia, który może być zarówno pozytywny, jak i negatywny. Działania podmiotów często są od siebie zależne, co powoduje ich nakładanie się na siebie, tworząc równocześnie podstawę do dalszego postępowania danych jednostek, których głównym interesem jest możliwość funkcjonowania w najkorzystniejszym otoczeniu. Dlatego też społeczeństwo dąży do stworzenia dogodnych warunków do funkcjonowania danych podmiotów. Podlegają one jednak kontroli władz publicznych prowadzących politykę przestrzenną, której decyzje istotnie wpływają na kształt przestrzeni, a w tym przede wszystkim na stan środowiska przyrodniczego i krajobrazu. Podstawowym narzędziem tej polityki jest planowanie przestrzenne, będące działaniem wielodyscyplinarnym. O tym, jak będzie wyglądała struktura przestrzenna danej jednostki, decydują jej uwarunkowania, do których należą m.in. rozwój społeczny i gospodarczy, zasoby naturalne, przemiany polityczne i administracyjne czy potrzeby społeczeństwa. Dzisiejsza struktura charakteryzuje się znacznym wzrostem ilości terenów zajmowanych pod zabudowę różnego typu. W Polsce obserwuje się zjawisko „rozlewania się” dużych miast (tzw. *urban sprawl*) na pozostałe obszary, czego głównym powodem jest wzrost poziomu jakości życia. Tereny wiejskie natomiast cechują się rozproszonym osadnictwem. Do największych przekształceń środowiska dochodzi w obrębie gmin, których struktura ulega ukształtowaniu pod bezpośrednim wpływem procesów urbanizacji oraz rozwoju funkcji przemysłowej [Borsa 2007].

Dokumenty strategiczne na szczeblu krajowym określiły cechy polskiej przestrzeni. Wynika z nich, iż zabudowa szczególnie na terenach miejskich jest zbyt chaotyczna i często niewyposażona w infrastrukturę osiedlową. Natomiast w związku z niekontrolowaną suburbanizacją następuje zmniejszenie ilości terenów otwartych, a co najważniejsze uwidacznia się brak poszanowania wobec walorów przyrodniczych i kulturowych [Kolipiński 2011]. Jest to szczególnie ważne na obszarach parków krajobrazowych – form ochrony przyrody tworzonych ze względu na wartości przyrodnicze, historyczne, kulturowe oraz krajobrazowe w celu ich zachowania i popularyzacji w warunkach zrównoważonego rozwoju [Ustawa z 16 kwietnia 2004, art. 16], w granicach których nie zakazuje się wznoszenia nowej zabudowy i prowadzenia działalności gospodarczej. Sprawia to, iż zharmonizowanie działań społeczeństwa i konieczności ochrony środowiska przyrodniczego otwiera nowe możliwości rozwoju jednostek terytorialnych, ale równocześnie powoduje wiele konfliktów stanowiących bariery, które często uniemożliwiają prawidłowe funkcjonowanie parku krajobrazowego [Zimniewicz 2008]. Jednak mimo określenia poszczególnych zasad i warunków jej powstawania, na stan parków nieustannie wpływają wyżej opi-

sane procesy, które zachodziły i aktualnie zachodzą na obszarze Polski. Powoduje to konflikt interesów społeczeństwa z wymogami ochrony środowiska i krajobrazu [Chmielewski 1990], szczególnie na obszarach położonych w niewielkiej odległości od miast [Krajewski 2014]. Z uwagi na to, iż przestrzeń jest dobrem ograniczonym, może to istotnie wpłynąć na przyszły rozwój i jakość krajobrazu – jednego z czynników wg Europejskiej Konwencji Krajobrazowej [2000] świadczących o poziomie jakości życia mieszkańców. Dlatego w badaniach podjęto próbę oceny znaczenia, jakie dla zmian w zagospodarowaniu przestrzennym gmin ma funkcjonujący na ich terenie park krajobrazowy.

2. Cel i obszar badań

Głównym celem badań było określenie wpływu utworzenia Parku Krajobrazowego „Dolina Bystrzycy” na zagospodarowanie przestrzenne gmin Kąty Wrocławskie oraz Mietków. Jego osiągnięcie bezpośrednio powiązane było z celami szczegółowymi, jakimi były:

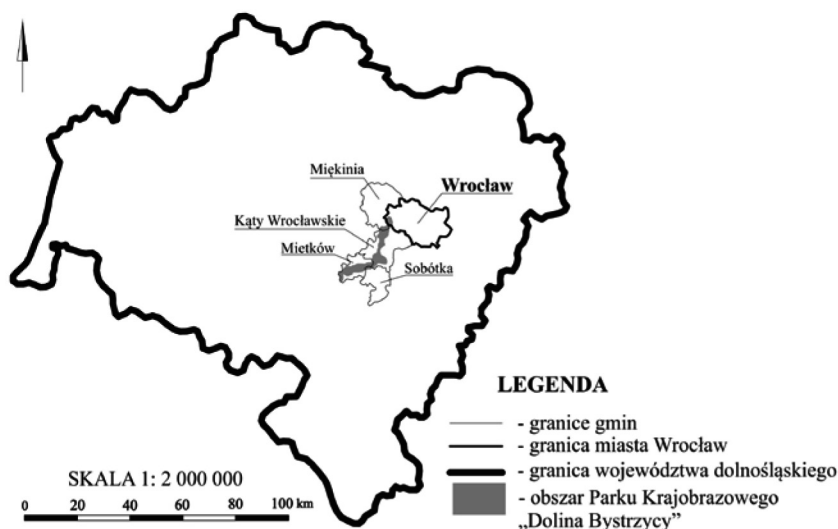
1. Rozpoznanie ogólnych tendencji rozwoju zagospodarowania przestrzennego gminy Kąty Wrocławskie oraz Mietków.

2. Porównanie stanu zagospodarowania przestrzennego w miejscowościach gmin znajdujących się w granicach Parku Krajobrazowego „Dolina Bystrzycy” oraz poza nimi w wybranych przedziałach czasowych.

3. Zestawienie i ocena proponowanych kierunków kształtowania zagospodarowania przestrzennego w dokumentach planistycznych.

Temat badań dotyczy Parku Krajobrazowego „Dolina Bystrzycy” utworzonego w roku 1998 jako jeden z najmłodszych na terenie województwa dolnośląskiego. Położony jest w jego centralnej części (rys. 1), w większości w makroregionie Niziny Śląskiej, na terenie mezoregionu Równiny Wrocławskiej. Południowy fragment stanowi część mezoregionu Równiny Świdnickiej, należącej do Przedgórze Sudeckiego. Powierzchnia Parku wynosi 8570 ha [Rozporządzenie... 2006]. Zlokalizowany jest na terenie powiatu wrocławskiego (Wrocław, Kąty Wrocławskie, Mietków, Sobótka) oraz powiatu średzkiego (Miękinia). Większość jego obszaru stanowią gminy Kąty Wrocławskie i Mietków. Główną osią jest rzeka Bystrzyca będąca lewobrzeżnym dopływem Odry. Obszar Parku stanowi cenny korytarz ekologiczny będący swoistym ogniwem ekologicznym, łączącym tereny leśne w Sudetach z bardzo dobrze wykształconym korytarzem doliny Odry. Park nie posiada otuliny ani planu ochrony [Krajewski, Krajewska 2014].

Bezpośrednim obiektem badań były miejscowości położone na terenie dwóch gmin – Kąty Wrocławskie i Mietków – stanowiących trzon Parku Krajobrazowego „Dolina Bystrzycy”. Pierwsza z nich bezpośrednio graniczy z Wrocławiem od strony południowo-wschodniej. Powierzchnia gminy wynosi 176,5 km², z czego około 23% stanowi Park Krajobrazowy „Dolina Bystrzycy”. Sieć osadniczą tworzy miasto Kąty Wrocławskie oraz 34 wsie. Liczba ludności w listopadzie 2013 r. wynosiła

Rys. 1. Lokalizacja Parku Krajobrazowego na tle województwa dolnośląskiego i miasta Wrocław

Źródło: opracowanie własne.

20 700 osób¹. Natomiast gmina Mietków położona jest w odległości 15–30 km od Wrocławia. Powierzchnia gminy wynosi 83,3 km², a powierzchnia Parku Krajobrazowego „Dolina Bystrzycy” stanowi 37% całego jej obszaru. W granicach gminy i Parku znajduje się Zbiornik Mietkowski o powierzchni ponad 9 km². Sieć osadniczą tworzy 14 wsi. Liczba ludności zamieszkałej w jej granicach w grudniu 2013 r. wynosiła 3769 osób².

3. Metodyka badań

W ramach badań dokonano analizy dotychczasowego stanu zagospodarowania przestrzennego na terenie obu gmin. Pod uwagę wzięto wzrost powierzchni obszarów zabudowanych w mieście Kąty Wrocławskie oraz wszystkich sołectwach, z równoczesnym ich podziałem według lokalizacji względem Parku Krajobrazowego. W tym celu opracowano 49 schematów ukazujących etapy rozwoju zabudowy w każdej miejscowości w dwóch przedziałach czasowych – okres przed 1998/2001 r. oraz w latach 1998/2001–2012 – z równoczesnym wskazaniem dalszych kierunków rozwoju obszarów zabudowanych wynikających z dokumentów planistycznych (rys. 2).

¹ Ewidencja ludności, Urząd Miasta i Gminy Kąty Wrocławskie.

² Ewidencja ludności, Urząd Gminy Mietków.

Rys. 2. Przykładowy schemat rozwoju zabudowy miejscowości Zachowice, graniczącej z Parkiem (niżej), oraz Smolec, położonej całkowicie poza granicami Parku (wyżej) na terenie gminy Kąty Wrocławskie

Źródło: opracowanie własne.

Przedmiotem analizy było 26 miejscowości znajdujących się w całości lub częściowo w obrębie Parku Krajobrazowego „Dolina Bystrzycy” oraz 23 położone poza jego granicami z wyłączeniem 10 przysiółków leżących w gminie Kąty Wrocławskie. Pierwszy etap rozwoju przedstawia zabudowę powstałą przed utworzeniem Parku (do 1998 r.) lub do 2001 r., w zależności od dostępności materiałów kartograficznych. Obszar dziewięciu miejscowości (tj. Kębłowice, Kilianów, Kozłów, Krobielowice, Nowa Wieś Kącka, Samotwór, Skałka, Sokolniki, Sośnica) został opracowany na podstawie map topograficznych w skali 1:10000 (stan na 1997 r.). Ponieważ dla pozostałych miejscowości mapy z 1997 r. są niedostępne, analizę przeprowadzono na podstawie mapy topograficznej V-map Level 2 (aktualność – 2001 r.). Kolejny etap rozwoju zabudowy to okres od 1998/2001 do 2012 r. Obszary zabudowane zostały wyznaczone na podstawie ortofotomapy z 2012 r. Na schematach wskazano również tereny aktualnej eksploatacji kruszywa, które mimo braku zabudowy w ich granicach mają istotny wpływ na krajobraz. Terenów tych nie brano jednak pod uwagę podczas analizowania wielkości powierzchni zabudowy, mają one wyłącznie charakter poglądowy. Ostatnią analizowaną częścią były obszary perspektywnego rozwoju zabudowy, które wyznaczono na podstawie załączników graficznych do studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego obu gmin. Na ich podstawie wskazano obszary przeznaczone do zainwestowania, w skład których wchodziły tereny o wiodącej funkcji mieszkaniowej, usługowej, przemysłowej oraz aktywności gospodarczej.

4. Wyniki badań

Informacje dotyczące aktualnej powierzchni obszarów zabudowy i poziomu jej zmian w poszczególnych okresach, a także powierzchni obszarów wskazanych do zainwestowania w studium dla wszystkich miejscowości położonych na terenie Parku Krajobrazowego i poza nim przedstawione zostały odpowiednio w tabelach 1 i 2.

Z przeprowadzonej analizy wynika, iż do 1998/2001 r. w całej gminie Kąty Wrocławskie w miejscowościach znajdujących się w obrębie Parku Krajobrazowego „Dolina Bystrzycy” zabudowano około 300 ha, co stanowi 62% całego obszaru zajmowanego przez zabudowę istniejącą w roku 2012 na terenie omawianych jednostek osadniczych. Są to głównie obiekty o wiodącej funkcji mieszkaniowej z towarzyszącymi jej usługami. W kolejnym etapie, tj. do 2012 r., powstało około 184 ha obszarów zabudowy, co przekłada się na pozostałe 38%. Z kierunków wyznaczonych przez gminę wynika, iż planuje ona przekazać około 1450 ha pod kolejne inwestycje, na które składają się obszary zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, jednorodzinnej o niskiej intensywności oraz duże obszary o funkcji aktywności gospodarczej. Stanowi to łącznie trzykrotne zwiększenie powierzchni obszarów zabudowanych w miejscowościach w stosunku do zabudowy istniejącej w roku 2012. Najwięcej zabudowy wzniesiono w mieście Kąty Wrocławskie oraz wsi Smolec i Gniechowice, które rozwijają się najprężniej. Wiele obiektów powstało rów-

Tabela 1. Powierzchnia zabudowy w wyznaczonych przedziałach czasowych oraz obszarów wskazanych do zabudowy w studium w miejscowościach położonych w granicach Parku Krajobrazowego „Dolina Bystrzycy”

Miejscowość	Zabudowa wzniesiona do 1998/2001 r.		Zabudowa wzniesiona w latach 1998/2001–2012		Obszary wskazane do zabudowy w studium	
	powierzchnia (ha)	udział procentowy w powierzchni obszarów aktualnie zabudowanych (%)	powierzchnia (ha)	udział procentowy w powierzchni obszarów aktualnie zabudowanych (%)	powierzchnia (ha)	przyrost powierzchni względem stanu z 2012 r. (%)
Gmina Kąty Wrocławskie						
Bogdaszowice	12,85	42	17,66	58	110,52	362
Czerńczyce	6,29	60	4,15	40	72,55	695
Gniechowice	41,34	67	20,82	33	192,93	310
Kamionna	4,96	57	3,69	43	32,62	377
Kąty Wrocławskie	123,41	60	82,20	40	371,32	181
Kilianów*	9,94	78	2,87	22	39,65	310
Krobiełowice*	7,90	78	2,20	22	5,21	52
Małkowice	14,16	51	13,84	49	115,70	413
Romnów	3,76	50	3,83	50	42,68	563
Sadowice	12,22	53	10,86	47	65,31	283
Samotwór*	6,44	69	2,89	31	77,96	836
Skalka*	7,72	78	2,21	22	119,52	1204
Sośnica*	17,46	84	3,33	16	65,67	316
Stoszyce	3,55	71	1,42	29	37,04	747
Wszemiłowice	9,05	83	1,86	17	12,26	112
Zachowice	18,35	64	10,50	36	86,85	301
Razem	299,39	62	184,31	38	1450,17	300
Gmina Mietków						
Borzygniew	15,67	69	7,04	31	104,81	462
Chwałów	6,36	78	1,82	22	13,31	163
Domanice	18,95	79	5,03	21	41,60	173
Maniów	14,48	87	2,18	13	17,96	108
Maniów Mały	5,22	52	4,85	48	31,91	317
Maniów Wielki	11,35	79	2,95	21	6,94	49
Mietków	19,48	62	11,87	38	69,64	222
Milin	19,83	87	2,88	13	77,88	343
Piława	10,54	92	0,95	8	13,83	120
Proszkowice	11,53	72	4,58	28	10,03	62
Razem	133,40	75	44,15	25	387,91	218

* aktualność danych – 1998 r.

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 2. Powierzchnia zabudowy w wyznaczonych przedziałach czasowych oraz obszarów wskazanych do zabudowy w studium w miejscowościach położonych poza granicami Parku Krajobrazowego „Dolina Bystrzycy”

Miejscowość	Zabudowa wzniesiona do 1998/2001 roku		Zabudowa wzniesiona w latach 1998/2001–2012		Obszary wskazane do zabudowy w studium	
	powierzchnia (ha)	udział procentowy w powierzchni obszarów aktualnie zabudowanych (%)	powierzchnia (ha)	udział procentowy w powierzchni obszarów aktualnie zabudowanych (%)	powierzchnia (ha)	przyrost powierzchni względem stanu z 2012 r. (%)
Gmina Kąty Wrocławskie						
Baranowice	2,68	38	4,31	62	55,17	789
Cesarzowice	5,75	75	1,92	25	69,09	901
Gądów	4,72	54	4,01	46	115,17	1320
Górzycy	8,42	76	2,68	24	7,78	70
Kębłowice*	5,70	79	1,49	21	74,34	1034
Kozłów*	4,35	94	0,28	6	7,91	171
Krzęptów	2,64	9	25,89	91	218,21	765
Mokronos Dolny	10,13	37	17,10	63	114,42	420
Mokronos Górny	6,94	26	19,88	74	174,93	652
Nowa Wieś Kącka*	12,00	77	3,59	23	75,53	485
Nowa Wieś Wrocławska	9,34	28	23,74	72	251,75	761
Pelcznica	14,29	74	4,97	26	53,00	275
Pietrzykowice	17,62	56	14,06	44	362,01	1142
Sadków	17,62	65	9,57	35	229,14	843
Smolec	54,62	35	100,34	65	509,76	329
Sokolniki*	4,51	84	0,86	16	7,23	135
Strzegalowice	10,79	74	3,75	26	11,03	76
Wojtkowice	11,58	81	2,66	19	11,22	79
Zabrodzie	12,88	79	3,43	21	384,46	2357
Razem	216,56	47	244,53	53	2732,16	593
Gmina Mietków						
Dzikowa	5,86	79	1,56	21	5,03	68
Stróża	15,23	76	4,69	24	14,72	74
Ujów	5,39	68	2,50	32	12,27	155
Wawrzeńczyce	13,52	80	3,44	20	14,79	87
Razem	40,00	77	12,20	23	46,81	90

* aktualność danych – 1998 r.

Źródło: opracowanie własne.

niez w zachodniej części gminy, graniczącej bezpośrednio z Wrocławiem. Ponadto w miejscowościach graniczących z Parkiem zabudowa, która powstawała w ciągu kilkunastoletniego okresu funkcjonowania Parku, lokowana była najczęściej poza jego granicami. Jedynie w miejscowościach Czerńczyce, Gniechowice, Krobielowice, Samotwór, Sośnica i Zachowice doszło do powstania dużych obszarów zabudowy, a w tym obiektów o funkcji aktywności gospodarczej oraz terenów eksploatacji kruszywa, z których jedynie dwa rozpoczęły swą działalność przed utworzeniem Parku Krajobrazowego. Ważnym aspektem są również obszary wskazane do zainwestowania, których powierzchnia kilkukrotnie przekracza obszar zabudowy istniejącej w roku 2012. W miejscowościach Bogdaszowice, Gniechowice, Małkowice oraz Skalka większość terenów perspektywicznych do zainwestowania znajduje się w granicach Parku. Natomiast we wsi Kilianów zaprojektowano tereny przyszłej eksploatacji kruszywa.

W poszczególnych sołectwach gminy Mietków znajdujących się w granicach Parku Krajobrazowego „Dolina Bystrzycy” do 1998/2001 r. powstała znaczna część istniejącej zabudowy, która zajmuje powierzchnię około 133 ha. Stanowi to 75% całej powierzchni obszarów obecnie zabudowanych. Do 2012 r. powstało zaledwie 44 ha nowych zabudowań, co przekłada się na pozostałe 25%. Największe obszary zabudowy lokalizowane były w Borzygniewie, Domanicach, Mietkowie i Milinie. Obszary te reprezentowane są przede wszystkim przez obiekty o funkcji mieszkaniowej. W kilku miejscach można również zaobserwować usługi oraz przemysł o wysokiej intensywności. Z informacji zamieszczonych w dokumentach planistycznych wynika, iż gmina planuje przekazać jeszcze około 390 ha powierzchni pod nowe inwestycje w omówionych miejscowościach z zakresu mieszkalnictwa, usług turystyki oraz przemysłu, co spowoduje podwojenie powierzchni w stosunku do obszarów zabudowy istniejącej w 2012 r.

Analiza powierzchni zabudowy powstałej w miejscowościach nieznajdujących się w obrębie Parku Krajobrazowego „Dolina Bystrzycy” na terenie gminy Kąty Wrocławskie do roku 1998/2001 wynosi ponad 216 ha i jest zbliżona do powierzchni zabudowy miejscowości znajdujących się w jego granicach. W okresie od 1998/2001 do 2012 r. powstało więcej obszarów zabudowy, których łączna zajmowana powierzchnia wynosiła 244 ha. W obrębie miejscowości zlokalizowano większą ilość terenów o funkcji aktywności gospodarczej i przemysłowej. Realizacja zapisów zawartych w studium zwiększy powierzchnię obszarów zabudowanych prawie sześciokrotnie – o około 2700 ha. W jej skład wchodzi przede wszystkim tereny o wiodącej funkcji aktywności gospodarczej i mieszkaniowej.

W miejscowościach położonych w gminie Mietków poza granicami Parku powierzchnia zabudowy zarówno powstałej do 1998/2001 r., jak i w późniejszym okresie jest stosunkowo niska – łącznie 52,2 ha. Na obszarach tych nie przewiduje się także przeznaczenia nowych terenów pod inwestycje – łącznie 46,8 ha. Dominującą funkcją planowanych obszarów zabudowy jest mieszkalnictwo jednorodzinne. Po-

dobnie jak w gminie Kąty Wrocławskie, po utworzeniu Parku w Maniowie i Proszkowicach powstały tereny powierzchniowej eksploatacji kopalin.

5. Zakończenie

Na rozwój zagospodarowania przestrzennego danej jednostki terytorialnej wpływa wiele czynników związanych z jej uwarunkowaniami, takich jak m.in. ogólny poziom rozwoju cywilizacyjnego, warunki otoczenia (dotychczasowe zagospodarowanie przestrzenne), warunki bytowe mieszkańców, rozwój technologiczny, innowacyjność systemów gospodarczych czy zasoby i jakość środowiska, które powodują, że gmina podejmuje decyzje planistyczne kształtujące ją w tempie oraz kierunku adekwatnym do zagwarantowanych jej możliwości [Kot 2012]. Z przeprowadzonych analiz wynika, iż gmina Mietków posiada mniejsze możliwości rozwoju i powstaje tu znacznie mniej obszarów zabudowy, co wynika z istniejących na jej obszarze uwarunkowań. Natomiast położenie gminy Kąty Wrocławskie w bezpośrednim sąsiedztwie Wrocławia stało się determinantą silnego rozwoju obszarów zabudowanych.

Porównując powstałe i planowane obszary zabudowy w miejscowościach co najmniej graniczących z Parkiem i położonych zupełnie poza nim, można stwierdzić, że większość obiektów powstałych po utworzeniu Parku oraz obszarów wskazanych do zabudowy w studium ulokowano poza obszarami Parku Krajobrazowego „Dolina Bystrzycy”. Można zatem stwierdzić, że utworzenie formy ochrony, jaką jest park krajobrazowy, spełniło swoją rolę i ograniczyło antropopresję na badanym obszarze. Należy jednak zauważyć również, iż w analizowanych przypadkach na lokowanie zabudowy i większych obszarów inwestycyjnych poza jego granicami nie wpływa głównie istnienie samego Parku, lecz korzystne położenie i skomunikowanie innych terenów (w tym przypadku wschodniej i zachodniej części gminy) z Wrocławiem oraz innymi jednostkami terytorialnymi.

Literatura

- Borsa M., 2007, *Podstawy urbanistyki i planowania przestrzennego*, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa.
- Chmielewski T.J., 1990, *Parki krajobrazowe w Polsce. Metody delimitacji i zasady zagospodarowania przestrzennego*, SGGW-AR, Warszawa.
- Europejska Konwencja Krajobrazowa z 20 października 2000 r., Dz.U. z 2006, nr 14, poz. 98.
- Kolipiński B., 2011, *Ład przestrzenny w Polsce – stan i problemy*, [w:] *Projekt Raportu Polska 2011. Gospodarka – Społeczeństwo – Regiony*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa.
- Kot J., 2012, *Współczesne dylematy i wyzwania rozwoju i zarządzania jednostkami terytorialnymi*, Studia i Materiały „Miscellanea Oeconomicae”, nr 1, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, s. 11–22.

Krajewski P., 2014, *Problemy planistyczne na terenach parków krajobrazowych w sąsiedztwie Wrocławia na przykładzie Ślązkańskiego Parku Krajobrazowego*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu nr 367, s. 147–154.

Krajewski P., Krajewska U., 2014, *Park Krajobrazowy „Dolina Bystrzycy”*, Dolnośląski Zespół Parków Krajobrazowych, Wrocław.

Rozporządzenie Wojewody Dolnośląskiego z 21 listopada 2006 r. w sprawie Parku Krajobrazowego „Dolina Bystrzycy” (Dz. Urz. Woj. Doln. nr 252, poz. 3735).

Ustawa z 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jednolity Dz.U. z 2013, poz. 627).

Zimmiewicz K., 2008, *Bariery w zarządzaniu parkami krajobrazowymi w Polsce*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa.